

Középszintű érettségi témakörök

Ének-zene

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tétel három altételből áll („A”, „B”, „C”). A vizsgázónak mindhárom altételből kell húznia egyet. Az altételsoroknak legalább 20-20 tételt kell tartalmazniuk, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsornak a követelményrendszer minden témakörét (stíluskörét) érintenie kell.

„A” altétel: egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből, a követelményekben meghatározott szempontok szerint. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek kifejtése: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.

„B” altétel: egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.

Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék. Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket (a „B” altételben szereplő műdalok és azok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).

Vizsgacsoportonként szükséges: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

„C” altétel: egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2#-2b-ig terjedő hangnemekben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészben 50 pont szereshető. Az értékelés a következő szempontok alapján történik:

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése 15pont

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

„B” altétel: *Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése 25 pont* Feladat: Műdal éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

„C” altétel: Lapról olvasás 10pont

Feladat: Egy középnehéz, periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó dallam lapról olvasása szolmizálva vagy hangnévvel, 2 # - 2b-ig terjedő hangnemekben.

MŰJEGYZÉK

A műjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga középszinten ajánlást, válogatási lehetőséget kínál. A tételsorok összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelő zenei anyag is felhasználható. Emelt szinten a követelményekben szereplő teljes dalanyag és a teljes zenefelismerési anyag ismerete kötelező. A **vastagon szedett** címek **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

Népdalok

A bolhási kertek alatt... A barnai kertek alatt...

A citrusfa levelestől, ágastól... **A csitári hegyek alatt...** A jó lovas katonának... **A marosi füzes alatt...** A nagy bécsi kaszányára... A Vidróczki híres nyája... **Annyi bánat a szívemen... Az én lovam Szajkó... Az hol én elmegyek...**

Béres legény... **Bújdosik az árva madár... Bús a kis gerlice...** Csordapásztorok... Duna parton van egy malom...

Elindultam szép hazámból... Erdő, erdő, de magas a teteje... **Este, este, de szerelmes...** Felülről fúj az őszi szél...

Gyújtottam gyertyát... **Ha felülök...**

Hajtsd ki, rózsám, az ökröket...

Hej rozmaring, rozmaring... Istenem, Istenem áraszd meg a vizet... **Katona vagyok én...**

Kádár Kata balladája /Gyulainé édesanyám... Kit virágot rózsám adott...

Körösői kertek alatt...

Magos kősziklának...

Megkötöm lovamat...

Megrakják a tüzet...

Mo st j öttem Gyuláról...

Rákóci kocsmába...

Röpülj páva, röpülj...

Sok Zsuzsánna napokat...
Szép a gyöngyvirág egy csokorba...
Szivárvány havasán...

Egy, a vizsgázó által szabadon választott magyar népdal, melynek kottáját a szóbeli vizsgán átadja.

Egy, a vizsgázó által szabadon választott nemzetiségi népdal vagy más nép dala, mely eredeti nyelven is előadható. Ennek kottáját a vizsgázó a szóbeli vizsgán átadja a bizottságnak.

Műdalok, műzenei szemelvények

A több versszakos műdalok esetén két versszak előadása elegendő.

A vizsgázó az általa - a követelményekben meghatározott szempontok alapján - szabadon választott műdalok, illetve műzenei szemelvények kottáját a szóbeli vizsgán átadja.

Középszint	
Alleluja - választott gregorián dallam vagy Ut queant laxis	
Moniot d'Arras: Nyári ének	
J. of Fornsete: Nyárkánon	
Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének	
Ungaresca (Édes rózsám ...)	
Zöld erdőben, zöld mezőben	
Apor Lázár tánca	
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek - korál dallam	
A. Corelli: La Folia - téma	
G. F. Handel: Csordul a könnyem	
J. Haydn: Szerenád	
Ej, haj, gyöngyvirág	
W. A. Mozart: Figaro házassága c. opera - Figaro F-dúr kavatinája	
W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után	
L. van Beethoven: A tarisznyás fiú dala (Mormotás fiú dala)	
L. van Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel - Örömda (lehetőség szerint eredeti nyelven)	
F. Schubert: Hová? - 1. rész	
Erkel Ferenc: Hunyadi László - Meghalt a cselszövő	
G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kórusa - részlet	
(16 ütem)	
M. P. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei - séta téma	
Gaudeamus igitur	
M. Ravel: Bolero - a téma első része	
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus - Zsoltár dallam	
Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma	
Bartók Béla: Magyar képek I. tétel - Este a székelyeknél (két téma)	
Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára - Bevezető (16 ütem); V. ajtó (Judit első megszólalásának végéig)	
G. Gershwin: Porgy és Bess című opera - Porgy dala	

1.1. Éneklés	A műjegyzék mint ajánlás alapján összeállított dalanyag ismerete kötelező. Általános követelmény: - helyes hangzóformálás, - pontos szövegejtés, - intonációs biztonság, - stílusnak megfelelő, kifejező előadás.
1.1.1. Népzene	A tételekben szereplő népdalok előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül: eltérő stílusú magyar népdalok, egy nemzetiségi vagy más népek dala, mely saját nyelven is előadható. A népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.

1.1.2. Műzene	A dalok szöveges előadása műfordításban vagy eredeti nyelven történhet.
Középkor	Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr vagy troubere dallam előadása szöveggel, emlékezetből.
Reneszánsz	Históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.
Barokk	Virágének előadása szöveggel, emlékezetből. Korál dallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből. Könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből (tanári) zongorakísérettel. Barokk hangszeres zeneművészet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.
Bécsi klasszika	J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneműve jellegzetes periódus terjedelmű témájának hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.
Romantika	Három, különböző szerzőtől származó romantikus dal éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.
A 19-20. század fordulója	M. Ravel egy művének, vagy művészetének éneklése szolmizálva vagy hangnévvel, emlékezetből.
20. századi és kortárs zene	Kodály Zoltán és Bartók Béla egy-egy zenemű részletének éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel. Huszadik századi vagy kortárs mű vagy művészet hangszeres bemutatása, vagy éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.
1.1.3. Felismerő kottaolvasás/Lapról olvasás	Felismerő kottaolvasás: középnehéz, periódus terjedelmű, modulálás nélküli dallam éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (2#-2b-ig).
1.2. Műelemzés	
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, szótagszám, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.
1.2.2. Műzene	Általános követelmény: az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társzművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.
Középkor	Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).
Reneszánsz	Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).
Barokk	Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, a szöveg sajátosságai).
Bécsi klasszika	Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, a szöveg sajátosságai, kapcsolódásuk, formai elemzés).

Romantika	<p>A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma.</p> <p>A programzene meghatározása.</p> <p>A szimfonikus költemény műfaji meghatározása.</p> <p>Liszt Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.</p> <p>A nemzeti romantika jellemzése.</p> <p>Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.</p>
A 19-20. század fordulója	<p>A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerelés), zenei törekvések a századfordulón.</p>
20. századi és kortárs zene	<p>Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek).</p> <p>A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus).</p> <p>Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.</p>

2.1. Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések). Az érettségi követelményekben név szerint említett zeneszerzők munkásságának vázlatos ismerete.
2.1.1. Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, hangkészlet). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete. A népzene gyűjtés és rendszerezés vázlatos áttekintése. A rendszerezés szempontjai.
2.1.2. Müzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása. A korszakok történelmi, társadalmi háttérének átfogó ismerete.
Középkor	A gregorián ének általános jellemzése. A zenei írásbeliség kialakulása, a kottairás fejlődése (Arezzoi Guido munkássága). A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, trouvere dallamok).
Reneszánsz	A vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.
Barokk	J. S. Bach, G. F. Handel munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. A korál szerepének ismertetése. A da capo-s ária formai ismerete. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása
Bécsi klasszika	J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera, klasszikus dal) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása.
Romantika	A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma. A programzene meghatározása. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.
A 19-20. század fordulója	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangkészlet, hangszerezés), zenei törekvések a századfordulón.

20. századi és kortárs zene	<p>Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek).</p> <p>A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus).</p> <p>Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.</p>
-----------------------------	---